

*Joanna Fila**

**FINANSOWE ASPEKTY WSPIERANIA
POTENCJALNYCH PRZEDSIĘBIORCÓW PRZY ZASTOSOWANIU
INSTRUMENTÓW AKTYWNEJ POLITYKI
RYNKU PRACY W NIEMCZECH**

WSTĘP

Powstawanie nowych przedsiębiorstw to niezbędny warunek rozwoju gospodarczego i przemian strukturalnych w gospodarce. Mogą się one jednak dokonać, jeśli istnieją czynniki sprzyjające podejmowaniu działalności gospodarczej. Barię przy zakładaniu firm jest często brak środków finansowych i zdarza się, że bardzo dobre projekty nie zostają zrealizowane z uwagi na ograniczone możliwości ich pozyskania. Jednak nie wszyscy potencjalni przedsiębiorcy zgłaszają zapotrzebowanie na kapitał na takim samym poziomie. Wielu rozpoczyna działalność w małej formie i na początku nie potrzebuje znacznego zaangażowania kapitałowego. Wsparcie, choćby niewielkie, potrzebne jest najczęściej jednak po to, aby przedsiębiorca przetrwał trudne warunki rozruchu firmy.

Potencjalni nowi przedsiębiorcy wywodzą się z różnych kręgów. Mogą to być przedsiębiorcy, którzy mają już doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej i decydują się na nowe przedsięwzięcie lub osoby, które do tej pory zatrudnione były w innych podmiotach i pragną założyć własną firmę. Wreszcie są to osoby, które utraciły pracę, mają trudności ze znalezieniem następnej i jedyną szansę widzą w podjęciu samodzielnej działalności. W sytuacji wysokiego bezrobocia, obok tworzenia nowych miejsc pracy przez przedsiębiorstwa, ważne staje się także aktywizowanie tej ostatniej grupy osób i wspieranie jej finansowo w początkowym okresie rozwijania działalności. Celem artykułu jest zaprezentowanie wsparcia finansowego, na

* Dr, adiunkt w Instytucie Finansów, Bankowości i Ubezpieczeń Uniwersytetu Łódzkiego.

jakie mogą liczyć osoby bezrobotne decydujące się na założenie firmy w Niemczech, ocena tego wsparcia i skonfrontowanie wspomagania w Niemczech z warunkami panującymi w tym zakresie w Polsce.

1. BEZROBOCIE I POLITYKA RYNKU PRACY W UJĘCIU TEORETYCZNYM

Zjawisko bezrobocia dotyczy sytuacji, w której popyt na siłę roboczą jest mniejszy niż podaż i występuje wolna siła robocza (część zdolnych do pracy i poszukujących jej pracobiorców nie znajduje zatrudnienia, mimo jej ciągłego poszukiwania). W teorii, w aspekcie walki z bezrobociem, występują dwa pojęcia¹:

– „polityka zatrudnienia” – jej celem jest pełne zatrudnienie w gospodarce,

– „polityka rynku pracy” – obejmuje ogół środków zmierzających do takiego ukształtowania rynku pracy i możliwości zatrudnienia, które pozwalają na osiągnięcie określonych celów społeczno-gospodarczych.

Głównym celem polityki rynku pracy jest aktywne wspieranie polityki koniunkturalnej za pomocą specjalnych instrumentów dostosowujących strukturę podaży pracy do popytu i zabezpieczenie pracobiorców na wypadek bezrobocia. Polityka rynku pracy powinna zmierzać do:

- zmniejszenia rozmiarów bezrobocia (cel zatrudnieniowy),
- polepszenia funkcjonowania rynku pracy (cel strukturalny),
- socjalnego zabezpieczenia osób dotkniętych zwolnieniami (cel socjalny)².

Polityka rynku pracy obejmuje dwa elementy³:

– **programy pasywne** – realizują cele osłonowe w postaci zasiłków dla bezrobotnych, wcześniejszych emerytur, zasiłków przedemerytalnych;

– **programy aktywne** – zmierzają do łagodzenia skutków bezrobocia przez czasową aktywizację bezrobotnych oraz zwiększanie szans uzyskania pracy.

Istnieje wiele modeli przeciwdziałania bezrobociu, ale można je podzielić na dwa główne nurty, w zależności od przyjętych celów, metod i stosowanych strategii⁴:

¹ Z. Wiśniewski, *Polityka zatrudnienia i rynku pracy w Republice Federalnej Niemiec*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 1994, s. 29.

² Szerzej: *ibidem*, s. 37.

³ M. Kabaj, *Efektywność programów przeciwdziałania bezrobociu i skuteczność polityki rynku pracy*, [w:] *Rynek pracy w wybranych krajach. Metody przeciwdziałania bezrobociu*, red. E. Kryńska, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Studia i Monografie, Warszawa 1999, s. 56.

⁴ M. Kabaj, *Efektywność makroekonomicznych programów przeciwdziałania bezrobociu*, [w:] *Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Narzędzia i instytucje*, red. M. Bednarski, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa 1996, s. 310–311.

– I model – ogranicza walkę z bezrobociem do aktywnej polityki rynku pracy,

– II model – nie ignoruje znaczenia aktywnej polityki rynku pracy, ale akcentuje zintegrowaną prozatrudnieniową politykę społeczno-gospodarczą (której elementem jest aktywna polityka rynku pracy).

Aktywna polityka państwa na rynku pracy posiada wiele instrumentów. Do najważniejszych należy zaliczyć⁵:

– publiczne programy zatrudnienia, polegające na tworzeniu przez państwo dodatkowych miejsc pracy w dziedzinach nie cieszących się zainteresowaniem sektora prywatnego⁶;

– subsydiowanie zatrudnienia – udzielanie przez państwo bezzwrotnej pomocy finansowej przedsiębiorstwom, które rezygnują z planowanej redukcji zatrudnienia lub tworzą nowe miejsca pracy⁷;

– pożyczki dla przedsiębiorstw w celu tworzenia nowych miejsc pracy oraz pożyczki dla bezrobotnych w celu podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek;

– szkolenia zawodowe, umożliwiające bezrobotnym zdobywanie i zmianę kwalifikacji;

– usługi pośrednictwa pracy świadczone przez biura pracy, dotyczące zwłaszcza gromadzenia i udzielania informacji o wolnych miejscach pracy i bezrobotnych poszukujących pracy.

Spośród wymienionych instrumentów, istotne znaczenie dla tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) posiada wspieranie bezrobotnych przy podjęciu samodzielnej działalności i właśnie temu zagadnieniu poświęcona będzie dalsza część pracy.

2. BEZROBOCIE I POLITYKA RYNKU PRACY A MSP W NIEMCZECH

Zjawisko bezrobocia to charakterystyczna cecha gospodarki rynkowej. Doświadczyły go państwa, które dokonały transformacji systemowej z gospodarki centralnie planowanej na gospodarkę wolnokonkurencyjną. Po zjednoczeniu w 1990 r. byłej RFN i NRD stało się ono także udziałem Niemiec. Wysoki poziom bezrobocia to czynnik negatywnie wpływający na stan gospodarki RFN. Od połowy lat 90. oscyluje ono wokół 10%, co oznacza, że ponad 4 mln osób w tym kraju jest bez pracy. W styczniu 2003 r. liczba

⁵ E. Kwiatkowski, *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, PWN, Warszawa 2002, s. 301.

⁶ Programy robót publicznych.

⁷ Programy prac interwencyjnych.

ta wzrosła do 4,5 mln osób. Najwyższe bezrobocie jest we wschodniej części Niemiec – ciągle dwukrotnie wyższe niż w landach zachodnich⁸.

Mimo ciągłych zapewnień następujących po sobie rządów, o priorytetowym znaczeniu zwalczania bezrobocia w programach naprawczych, od lat nie ulega ono zmniejszeniu. Analizując sytuację w dziedzinie niemieckiego rynku pracy, można wyróżnić trzy następujące cechy⁹:

- wysoki poziom kosztów towarzyszących wynagrodzeniom pracowników ponoszonych przez pracodawców,
- dobre zabezpieczenie finansowe bezrobotnych,
- ograniczona elastyczność rynku pracy.

W ustawodawstwach krajów członkowskich Wspólnot Europejskich występują różne definicje prawne bezrobotnego. Elementem wspólnym dla większości z nich jest fakt pozostawania bez pracy (wynagrodzenia) wbrew własnej woli bezrobotnego. Wspólnymi elementami definicji bezrobotnego jest: zdolność do pracy, gotowość do jej podjęcia, rejestracja we właściwym biurze. Definicje bezrobotnego obejmują także dodatkowe warunki dotyczące poprzedniego ubezpieczenia i zatrudnienia (tzw. warunki poprzedniego stażu)¹⁰.

Podmiotem polityki rynku pracy w Niemczech jest Federalny Urząd Pracy (*Bundesagentur für Arbeit* – BA). Nie jest częścią składową administracji państwowej, lecz federalną organizacją prawa publicznego, należącą do instytucji pośredniego zarządu państwa. Prawny nadzór nad tą instytucją sprawuje federalny minister pracy i spraw socjalnych¹¹. Polityka rynku pracy realizowana przez ten urząd zawiera zarówno elementy pasywne, jak i aktywne. Do instrumentów pasywnych należą, zgodnie z kodeksem socjalnym (*Sozialgesetzbuch* – SGB), następujące świadczenia rekompensujące wynagrodzenie (*Entgeltersatzleistungen*):

a) zasiłek dla bezrobotnych I typu (*Arbeitslosengeld I*) – świadczenie zastępujące płacę (*Lohnersatzleistung*). Jest to najważniejszy ekwiwalent pieniężny w sytuacji utraty pracy. Otrzymują go osoby bezrobotne, które zarejestrowały się w urzędzie pracy, posiadają odpowiedni okres stażu ubezpieczeniowego¹² (*Anwartschaftszeit*) i nie ukończyły jeszcze 65. roku życia;

⁸ B. Brocka-Palacz, *Słabość wzrostu i problemy strukturalne gospodarki Niemiec oraz ich implikacje*, [w:] *Niemcy w Unii Europejskiej*, t. II, red. M. A. Weresa, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2004, s. 44.

⁹ T. Budnikowski, *Niemcy – najślabsze ogniwo Unii Europejskiej?*, [w:] *Niemcy w Unii...*, t. I, s. 71.

¹⁰ G. Uścińska, *Regulacje prawne dotyczące świadczeń z tytułu bezrobocia w krajach członkowskich Wspólnot Europejskich oraz USA i Japonii*, [w:] *Rynek pracy...*, s. 111.

¹¹ Z. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 84.

¹² W Niemczech warunek stażu jest spełniony, jeżeli bezrobotny posiada przynajmniej przez 12 miesięcy zatrudnienie podlegające ubezpieczeniu, w ciągu trzech ostatnich lat przed utratą pracy.

b) zasiłek przyznawany w związku z niewypłacalnością pracodawcy (*Insolvenzgeld*) – środki zastępujące pracobiorcy należne mu wynagrodzenie za pracę za ostatnie trzy miesiące stosunku pracy, w sytuacji gdy pracodawca utracił wypłacalność;

c) zasiłek dla pracowników zatrudnianych w skróconym czasie pracy (*Kurzarbeitergeld*) – świadczenia wypłacane pracownikowi przez pracodawcę, który może ubiegać się o ich zwrot z urzędu pracy¹³.

Inną formą wspierania osób bezrobotnych w Niemczech są zapomogi dla bezrobotnych (*Arbeitslosenhilfe*), czyli świadczenia dla osób bez prawa do zasiłku. Przeznaczone są dla osób znajdujących się w potrzebie, które pobierały w ciągu ostatniego roku zasiłek dla bezrobotnych. Od 1 stycznia 2005 r. wprowadzono nowe świadczenie socjalne, tzw. zasiłek dla bezrobotnych II typu (*Arbeitslosengeld II*). Świadczenie to połączyło zapomogi dla bezrobotnych (*Arbeitslosenhilfe*) oraz zapomogi wypłacane w ramach pomocy społecznej (*Sozialhilfe*) i przeznaczone jest dla osób zdolnych do pracy¹⁴.

W Niemczech stosuje się także aktywne instrumenty polityki rynku pracy, takie jak pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia zawodowe (przekwalifikowania zawodowe bezrobotnych i doskonalenie zawodowe pracujących) oraz programy przygotowania zawodowego dla młodzieży. Ważną rolę odgrywa także subwencjonowanie zatrudnienia. Znajduje ono wyraz w przyznawaniu środków na tworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych (*Arbeitsbeschaffungsmaßnahme* – ABM). Instrument ten ma na celu zapobieganie bezrobociu i jednocześnie zwiększanie popytu na pracę. Podmioty korzystające z niego to osoby prawa publicznego i prywatni przedsiębiorcy. Przydział środków następuje w formie indywidualnej pomocy udzielanej podmiotom tworzącym nowe miejsca pracy lub krajom związkowym realizującym duże programy¹⁵. Działania te są ograniczone czasowo (trwają od kilku dni do kilku miesięcy), a tworzone w ich ramach miejsca pracy obejmują z reguły prace nie wymagające wykwalifikowania lub wymagające go w ograniczonym zakresie.

¹³ Redukcja czasu pracy ma charakter tymczasowy, jest wyższa niż 10% regularnego czasu pracy w ciągu pierwszych czterech tygodni i obejmuje przynajmniej jedną trzecią zatrudnionych.

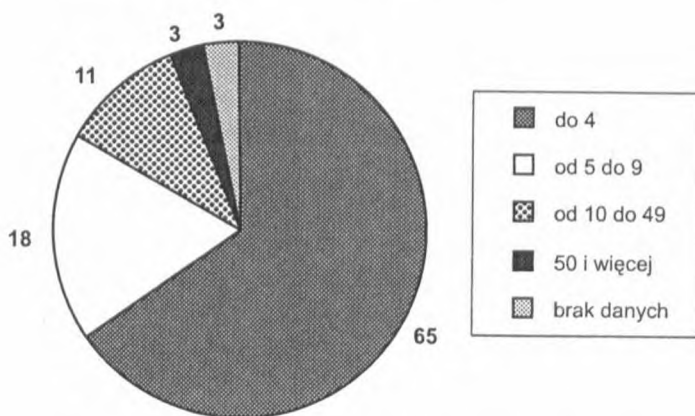
¹⁴ R. Bleiber, *Existenzgründung*, Rudolf Haufe Verlag, Freiburg 2005, s. 138.

¹⁵ Podstawowym warunkiem uzyskania subwencji jest wykazanie, że nowo tworzone miejsce pracy nie powstałoby bez pomocy urzędu pracy i jest miejscem dodatkowym. Tworzone nowe stanowiska pracy muszą odpowiadać interesowi publicznemu i zapewniać dodatkowe miejsca pracy grupom szczególnej troski na rynku pracy, tj. osobom starszym, niewykwalifikowanym, młodzieży, kobietom. Tworząc nowe miejsca pracy, wychodzi się z założenia, że po okresie subwencjonowania wynoszącym maksimum 2 lata będą one przekształcone w stałe stanowiska pracy, finansowane przez dotychczasowego pracodawcę (praca w ramach ABM to wstępny etap prowadzący do trwałego zatrudnienia).

W aktywnej polityce rynku pracy realizowanej przez Federalny Urząd Pracy (BA) istotną pozycję zajmuje wspieranie osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą. Jego kluczowe znaczenie związane jest z tworzeniem małych i średnich przedsiębiorstw, jako sposobem przeciwdziałania bezrobociu. Działania te są szczególnie ważne w aspekcie nowych landów. Upadek przedsiębiorstw państwowych i likwidacja wielu miejsc pracy, które nastąpiły tam po zaimplementowaniu reguł gospodarki rynkowej, wywołały drastyczny wzrost bezrobocia. Pojawiła się potrzeba tworzenia sektora MSP od podstaw, a grupą, do której m. in. kierowane były zachęty, to osoby, które w wyniku przemian utraciły pracę.

Małe i średnie firmy stanowią niezwykle ważny element gospodarki Niemiec. Sektor ten określany jest jako *Mittelstand* („stan średni”) i w 2004 r. należało do niego około 3,4 mln przedsiębiorstw, które¹⁶:

- stanowiły 99,7% wszystkich przedsiębiorstw,
- generowały 41,2% obrotów podlegających opodatkowaniu,
- zatrudniały 70,2% wszystkich osób czynnych zawodowo,
- oferowały 82,7% miejsc kształcenia uczniów.



Rys. 1. Podział przedsiębiorstw w sektorze MSP w Niemczech według liczby zatrudnianych pracowników (w %)

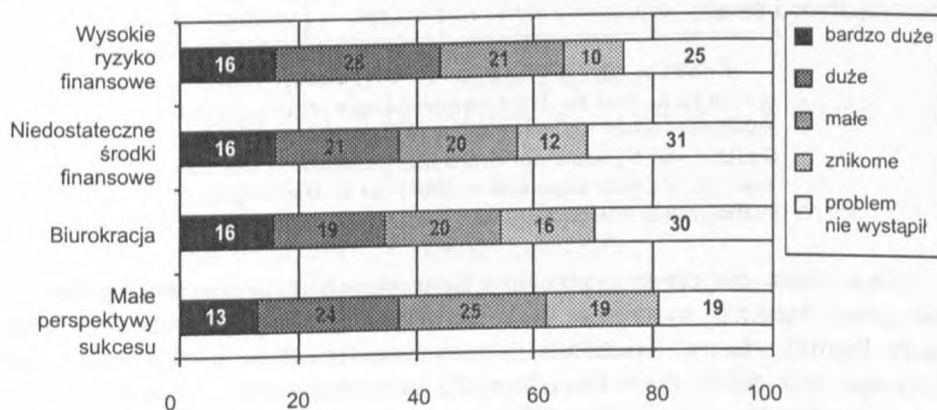
Źródło: F. Reize, *Repräsentative Analyse zu Investitionen und Beschäftigungseffekten kleiner und mittlerer Unternehmen*, Jährliche Analyse zur Struktur und Entwicklung des Mittelstands in Deutschland, KfW-Mittelstandspanel 2004, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, November 2004, s. 13.

Przedsiębiorstwa zaliczane do niemieckiego *Mittelstand* to bardzo niejednorodna grupa, obejmująca wszystkie sektory gospodarki i podmioty różnej

¹⁶ www.bmwa.bund.de.

wielkości. Chociaż jej trzonem, z uwagi na wielkość generowanych obrotów, są przedsiębiorstwa średniej wielkości, to jednak przedsiębiorstwa małe stanowią w tym sektorze najliczniejszą grupę. Przyczyną tego stanu jest fakt, że wiele przedsiębiorstw zaczyna działalność w małej skali i nie zwiększa jej w kolejnych latach swojego istnienia. Badania przeprowadzone przez KfW-Mittelstandsbank¹⁷ w 2004 r. wykazały, że blisko 2,3 mln MSP (65%) posiada mniej niż 5, a 622 tys. (18%) mniej niż 10 pracowników. Na dalszych pozycjach znalazły się firmy zatrudniające od 10 do 49 osób (około 380 tys. przedsiębiorstw) i powyżej 50 osób (90 tys. przedsiębiorstw), co stanowi odpowiednio 11% i 3% (por. rys. 1).

Barierę napotykaną w związku z uruchamianiem samodzielnej działalności dotyczą różnych dziedzin. Jednym z nich pozostaje niezmiennie od lat niedobór środków finansowych. W badaniach przeprowadzanych w Niemczech 16% respondentów ocenia ten problem jako bardzo duży, a 21% jako duży (por. rys. 2).



Rys. 2. Ocena przez przedsiębiorców wybranych problemów występujących przy podejmowaniu działalności gospodarczej (w %)

Źródło: KfW-Research, *Unternehmer im Gründungsprozess: zwischen Realisierung und Aufgabe des Gründungsvorhabens*, Mittelstand- und Strukturpolitik, Ausgabe 31, November 2004, HRSg. KfW-Bankengruppe, s. 9.

Zapotrzebowanie na kapitał nie jest jednak w każdym przypadku takie samo. Jak wynika z danych zawartych w tab. 1, blisko 32% podejmujących działalność w 2004 r. nie zgłaszało wcale zapotrzebowania finansowego i blisko 27% zgłaszało zapotrzebowanie na poziomie niższym niż 5 tys. euro. Na tej podstawie można wnioskować, że prawie 1/3 przedsiębiorstw

¹⁷ Instytucja publiczna wspierająca sektor MSP w Niemczech.

zaczyna działać w małej skali, początkowo nie dokonuje dużych inwestycji i w związku z tym nie potrzebuje na starcie dużych kwot kapitału.

Tabela 1

Zapotrzebowanie finansowe osób podejmujących działalność gospodarczą

Zapotrzebowanie finansowe na poziomie (w euro):	2003	2004
	w %	
Brak zapotrzebowania	26,2	31,9
Poniżej 5000	27,7	26,8
5000–10 000	12,7	12,0
10 000–50 000	22,9	21,6
Powyżej 50 000	10,5	7,8
Razem	100	100

Źródło: Ch. Hofmann, P. Tilleßen, V. Zimmermann, *Zahl der Vollerwerbsgründungen stabil – Kleinstgründungen weiter auf dem Vormarsch*, Jährliche Analyse von Struktur und Dynamik des Gründungsgeschehens in Deutschland, KfW-Gründungsmonitor 2005, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, Juni 2005, s. 15.

Najczęstszą przyczyną problemów finansowych jest odmowa finansowania przez bank, z uwagi na brak odpowiednich zabezpieczeń oraz zbyt mały kapitał własny. Trudności w pozyskaniu kredytu bankowego mogą dotyczyć szczególnie osób bezrobotnych, ponieważ banki są bardzo ostrożne w ocenie tej grupy potencjalnych przedsiębiorców. W takiej sytuacji zadanie wsparcia finansowego tej grupy osób przejmują na siebie instytucje publiczne. W Niemczech należą do nich KfW-Mittelstandsbank oraz Federalny Urząd Pracy.

KfW-Mittelstandsbank to publiczna instytucja kredytowa, której oferta skierowana jest do sektora MSP. Kredyty preferencyjne, oferowane przez tę instytucję, różnicowane są generalnie ze względu na wielkość udzielanych w ich ramach środków. W ostatnich latach w ofercie KfW-Mittelstandsbank pojawiły się tzw. małe kredyty opiewające na stosunkowo niewielkie sumy. Jednym z nich jest mikro kredyt (*Mikro-Darlehen*). Program ten stworzony został dla osób, które zgłaszają małe zapotrzebowanie na kapitał. Mogą to być przedsiębiorcy, którzy finansują w ten sposób uruchomienie dodatkowej aktywności gospodarczej, lub osoby bezrobotne, które decydują się założyć własną firmę. Mikro kredyt finansuje wydatki związane z uruchomieniem

przedsięwzięcia na sumę nie przekraczającą 25 tys. euro. Drugi wariant tego kredytu, tzw. mikro 10, finansuje wydatki do kwoty 10 tys. euro.

W ostatnim czasie znaczenia nabierają jednak instrumenty wspomagania bezrobotnych oferowane przez Federalny Urząd Pracy, które mają charakter bezzwrotny. Zostaną one zaprezentowane w kolejnej części artykułu.

3. FORMY WSPIERANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PODEJMOWANEJ PRZEZ OSOBY BEZROBOTNE Z RAMIENIA FEDERALNEGO URZĘDU PRACY W NIEMCZECH

W Niemczech, naprzeciw potrzebom finansowym osób, które pragną porzucić status bezrobotnego przez podjęcie samodzielnej działalności gospodarczej, wychodzi Federalny Urząd Pracy. Wspieranie wyraża się poprzez przyznawanie finansowych świadczeń, które mają zasadniczą zaletę w porównaniu z kredytami – nie muszą być zwracane przez beneficjentów. Świadczenia te występują w postaci:

- 1) środków pomostowych (*Überbrückungsgeld*);
- 2) dopłat pieniężnych (*Existenzgründungszuschusses*), w formie tzw. *Ich-AG*;
- 3) uposażeń pieniężnych (*Einstiegsgeld*).

Dalej zaprezentowana zostanie charakterystyka wymienionych form.

Ad. 1. Środki pomostowe (*Überbrückungsgeld*)

Środki pomostowe, jak sama nazwa wskazuje (*überbrücken* = przerzucać most, w znaczeniu: pokonywać przeszkody), pozwalają przezwyciężyć trudności finansowe, jakie napotyka osoba bezrobotna w początkowej fazie działalności, po założeniu własnej firmy. Ta forma finansowania może być przeznaczona dla wsparcia każdej samodzielnej aktywności (przedsiębiorców i przedstawicieli wolnych zawodów), bez względu na sektor gospodarki.

Osoba bezrobotna składa wniosek, na stosownym formularzu, o dofinansowanie w tej formie do urzędu pracy właściwego dla jej miejsca zamieszkania, przed rozpoczęciem działalności. Zaleca się najpierw spotkanie z pracownikiem urzędu pracy w celu przedstawienia planu przedsięwzięcia.

Przesłanką do przyznania środków pomostowych jest to, że osoba o nie występująca porzuci status bezrobotnego. Środki pomostowe mogą dotyczyć tylko tych osób, które przed rozpoczęciem samodzielnej działalności:

- pobierały świadczenia rekompensujące utratę wynagrodzenia (podjęcie samodzielnej działalności przez osoby bezrobotne) lub
- miałyby prawo do otrzymywania świadczeń rekompensujących utratę wynagrodzenia (podjęcie samodzielnej działalności w bezpośrednim związku z ustaniem stosunku pracy) lub

– zatrudnione były do momentu podjęcia samodzielnej działalności w ramach środków na tworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych (ABM).

Podejmowane przedsięwzięcie musi stanowić w pełni samodzielną działalność, czego wyrazem jest spełnianie przez beneficjenta następujących kryteriów:

– możliwość rozporządzania własną siłą roboczą – nie jest on bezpośrednio włączony w organizację pracy (zakładu, przedsiębiorstwa, działu); świadczenie przez niego pracy nie musi następować osobiście, lecz może on angażować osoby trzecie (własna siła robocza, inne przedsiębiorstwa);

– prowadzenie działalności we własnym imieniu i na własny rachunek;

– swobodne kształtowanie przedmiotu swojej działalności i czasu pracy;

– osobiste ponoszenie ryzyka przedsięwzięcia.

Podjęcie samodzielnej działalności może przybierać formę:

– rozpoczęcia całkowicie nowej działalności,

– przejęcia istniejącego przedsiębiorstwa,

– przekształcenia działalności wykonywanej dodatkowo w podstawową działalność.

W postępowaniu przygotowawczym do rozpoczęcia działalności zaleca się korzystanie najpierw z zasiłku dla bezrobotnych I typu (*Arbeitslosengeld I*). Zyskuje się w ten sposób czas i można się przekonać, czy planowane przedsięwzięcie jest rzeczywiście odpowiednie. Ze środków tych można jednak korzystać tak długo, jak długo posiada się status bezrobotnego, tzn. jest się zatrudnionym mniej niż 15 godzin w tygodniu.

Środki pomostowe nie mogą być udzielone, jeśli osoba ubiegająca się o nie otrzymuje równoległe świadczenia socjalne (np. zasiłek chorobowy) lub wynagrodzenie za pracę. Środki te zostają także zawieszone, gdy powstała jakaś zwłoka lub zaniedbanie ze strony wnioskującego. Jako osoby samodzielne gospodarczo beneficjenci muszą sami opłacać swoje ubezpieczenie społeczne. W kwocie środków pomostowych znajduje się jego zryczałtowana kwota.

W przypadku, gdy pierwsza samodzielna działalność zakończy się niepowodzeniem, istnieje możliwość ponownego ubiegania się o środki pomostowe dla zupełnie nowego przedsięwzięcia. Jest to możliwe pod warunkiem, że upłynęły dwa lata od zakończenia wspierania poprzedniej samodzielnej działalności.

Ad 2. Dopłaty pieniężne (*Existenzgründungszuschusses*), tzw. *Ich-AG*

W przepisach prawa (SGB) używa się pojęcia „dopłata pieniężna” (*Existenzgründungszuschuß*), lecz forma znana jest bardziej pod nazwą *Ich-AG*. Pojęcie *Ich-AG* zostało wykreowane przez komisję Hartza¹⁸. Jest

¹⁸ Komisja powołana w 2002 r., kierowana przez szefa kadr koncernu Volkswagena, której zadaniem miało być zreformowanie urzędów zatrudnienia i poprawa funkcjonowania pośrednictwa pracy.

ono związane z faktem, że umiejętności i kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych mogą stać się atutem nie tylko w poszukiwaniu przez nich pracy jako pracowników (*Arbeitnehmer*), ale także w oferowaniu przez nich pracy jako pracodawców (*Arbeitgeber*). Skrót *Ich-AG* można odczytać zatem jako: *Ich=Arbeitsgeber*, czyli: *ja=pracodawca*¹⁹. Określenie to używane jest nie tylko w sensie określenia dopłaty pieniężnej, lecz także jako synonim formy prowadzenia działalności gospodarczej.

Celem wsparcia w formie *Ich-AG* jest ułatwienie podjęcia samodzielnej działalności. Dopłata ta powinna być przeznaczona na pokrycie wydatków związanych z ubezpieczeniem społecznym. Do 1 listopada 2004 r. w przypadku ubiegania się o środki w tej formie obowiązywały uproszczone wymagania. Począwszy od tej daty, od wnioskującego oczekuje się przedłożenia biznesplanu i fachowej opinii, że planowane przedsięwzięcie rokuje powodzenie. Działalność ta musi być także głównym zajęciem wnioskującego. Zastosowanie tych wymagań miało się przyczynić do wyeliminowania ze wsparcia mało obiecujących projektów oraz uświadomienia potencjalnym beneficjentom, jakie ryzyko niesie ze sobą dany rodzaj działalności.

Wspieranie w formie *Ich-AG* dotyczy wszystkich rodzajów działalności w formie przedsiębiorstwa lub wykonywania wolnego zawodu, bez względu na branżę, i jest możliwe jeśli wnioskujący:

a) przed podjęciem samodzielnej działalności pobierał zasiłek dla bezrobotnych I typu, zasiłek związany z niewypłacalnością pracodawcy, zasiłek dla pracowników zatrudnionych w skróconym czasie pracy lub był zatrudniony w ramach tworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych (ABM);

b) osiąga, po podjęciu samodzielnej działalności, przychody z pracy nie przekraczające 25 tys. euro rocznie (przychody z pracy to zgodnie z przepisami podatku dochodowego stwierdzone zyski z samodzielnie prowadzonej działalności);

c) przedłoży opinie kompetentnych instytucji dotyczące powodzenia jego przedsięwzięcia.

Podjęcie działalności w formie *Ich-AG* to w praktyce założenie małego przedsiębiorstwa. Forma ta zwolniona jest z podatku od przedsiębiorstw (*Gewerbesteuer*) i ma z reguły postać przedsiębiorstwa jednoosobowego (*Einzelunternehmen*), co oznacza, że przedsiębiorca odpowiada za zobowiązania całym swoim majątkiem. Przedmiotem działalności podmiotów działających w formie *Ich-AG* są z reguły nowoczesne usługi.

Zakładający *Ich-AG* otrzymuje co miesiąc dopłatę pieniężną w wysokości 600 euro w pierwszym roku, 360 euro w drugim roku i 240 euro w trzecim

¹⁹ Pojęcie *Ich-AG* wiązane jest czasem z nazwą spółki akcyjnej (*Aktiengesellschaft*, skrót AG), ponieważ oczekuje się, że przychody z samodzielnej działalności będą rosły w górę jak kurs akcji i będą prowadziły do zysków; określenie *Ich-AG* nie ma jednak żadnego powiązania z prawem spółek handlowych.

roku wspierania. Wniosek o dopłatę składany jest raz w roku i zawiera on następujące wymagania²⁰:

- w pierwszym roku otrzymywania dopłaty: do wniosku dołącza się plan działalności i potwierdzenie jej zarejestrowania,

- w drugim roku: przedkłada się dane dotyczące prawdopodobnych przychodów z pracy za pierwszy rok (rachunek zysków i strat obejmujący pierwsze dziesięć miesięcy w pierwszym roku wspierania),

- w trzecim roku: przedkłada się dane dotyczące prawdopodobnych przychodów z pracy za drugi rok (rachunek zysków i strat obejmujący pierwsze dziesięć miesięcy w drugim roku wspierania) oraz wymiar podatku dochodowego w połączeniu z nakazem płatniczym (*Steuerbescheid*) za pierwszy rok wspierania.

W przypadku gdy kwota przychodów 25 tys. euro zostanie przekroczona, dopłata pieniężna na przyszły rok zostaje wstrzymana. Beneficjent nie musi jednak zwracać otrzymanych środków za rok poprzedni, w którym przychody przekroczyły tę granicę (np. jeśli przyznano dopłatę na rok 2005, a w maju 2005 r. przychody przekroczyły 25 tys. euro, to dopłata przyznawana jest wyłącznie do końca 2005 r., bez obowiązku jej zwracania).

Wspieranie w tej formie jest wykluczone, jeśli osoba wnioskująca otrzymuje równocześnie wsparcie w formie środków pomostowych oraz jeśli nie upłynęły jeszcze dwa lata od zakończenia wspierania ostatnio podejmowanej samodzielnej działalności w formie środków pomostowych lub dopłat pieniężnych. Rząd federalny określił horyzont czasowy dla przyznawania środków w formie *Ich-AG* do 31 grudnia 2007 r. Do tej daty możliwe jest składanie wniosków i podjęcie samodzielnej działalności, zatem środki w tej formie będzie można otrzymywać do 2010 r. włącznie²¹.

Ad 3. Uposażenia pieniężne (*Einstiegsgeld*)

Pomoc dla osób bez pracy w ramach zasiłku dla bezrobotnych II rodzaju (*Arbeitslosengeld II*) jest tylko świadczeniem socjalnym. Jej odbiorcy nie mogą ubiegać się ani o środki pomostowe, ani o dopłaty pieniężne. Mogą oni jednak otrzymać tzw. uposażenia pieniężne (*Einstiegsgeld*), czyli dodatkowe wsparcie finansowe do zasiłku dla bezrobotnych II rodzaju. Przyznawane są one w sytuacji, gdy ich odbiorca podejmie zatrudnienie lub samodzielną działalność gospodarczą, lecz jego nowe przychody nie zaspokoją potrzeb jego podstawowej egzystencji. Świadczenia te określane są jako udzielane w celu „przewycięzenia biedy i niedostatku” (*Hilfsbedürftigkeit*). Decyzję o przyznaniu pomocy i jej wysokości podejmuje pracownik urzędu pracy. Środki te przyznawane są tak długo, jak długo wypłacany jest zasiłek II typu.

²⁰ S. Nickel, *Ich-AG. Wege in die berufliche Selbstständigkeit*, Cornelsen, Berlin 2004, s. 11–12.

²¹ S. Bergmann, E. Müller, *Existenzgründung*, dtv nomos, München 2005, s. 51.

Reasumując, w momencie podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej osoby bezrobotne otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych I typu (*Arbeitslosengeld I*) mogą otrzymać wsparcie finansowe z urzędu pracy w postaci środków pomostowych lub dopłat pieniężnych. Natomiast osoby otrzymujące zasiłek dla bezrobotnych II typu (*Arbeitslosengeld II*) mogą liczyć na uposażenia pieniężne (*Einstiegsgeld*), które są również instrumentem wspierającym założenie własnej firmy. Zestawienie wymienionych formy pomocy finansowej zaprezentowane zostało w tab. 2.

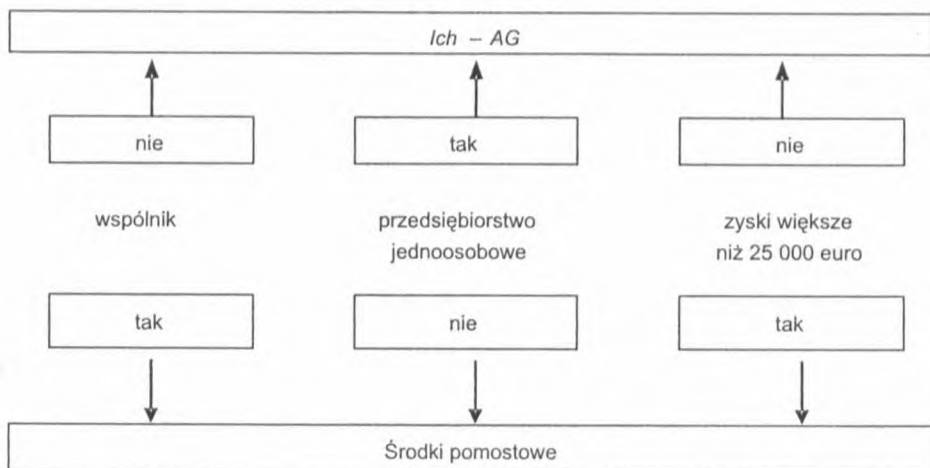
Tabela 2

Formy wspierania osób bezrobotnych w podejmowaniu działalności gospodarczej przez Federalny Urząd Pracy

Wyszczególnienie	Środki pomostowe (<i>Überbrückungsgeld</i>)	Dopłaty pieniężne <i>Ich-AG</i> (<i>Existenzgründungszuschusses</i>)	Uposażenia pieniężne (<i>Einstiegsgeld</i>)
Podstawa prawna	§ 57 kodeksu socjalnego (SGB III)	§ 421 I kodeksu socjalnego (SGB II)	§ 29 kodeksu socjalnego (SGB II)
Warunki przyznania środków	Przeznaczone dla osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych I-go typu (<i>Arbeitslosengeld I</i>) Pozytywna fachowa ocena przedsięwzięcia (biznes plan)	Przeznaczone dla osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych I-go typu (<i>Arbeitslosengeld I</i>) Pozytywna fachowa ocena przedsięwzięcia Przychody z pracy, mniejsze niż 25 tys. euro rocznie	Przeznaczone dla osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych II-go typu (<i>Arbeitslosengeld II</i>), Pozytywna ocena przedsięwzięcia przez prowadzącego sprawę pracownika urzędu pracy
Wysokość przyznawanych środków	W kwocie zasiłku dla bezrobotnych, powiększonego o zryczałtowane składki ubezpieczenia społecznego (z reguły 1/3 kwoty zasiłku)	1 rok: 600 euro miesięcznie, 2 rok: 360 euro miesięcznie, 3 rok: 240 euro miesięcznie	Kwota negocjowana z pracownikiem urzędu pracy
Okres trwania wsparcia finansowego	6 miesięcy	Max. 3 lata	Max. 2 lata
Przeznaczenie	Zapewnienie ogólnych warunków egzystencji w czasie podejmowania działalności gospodarczej	Zabezpieczenie socjalne (opłata składek ubezpieczenia społecznego)	Zabezpieczenie socjalne bez określonego wskazania przeznaczenia środków

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: R. Bleiber, *Existenzgründung*, Rudolf Haufe Verlag, Freiburg 2005, s. 138 oraz S. Bergmann, E. Müller, *Existenzgründung*, dtv nomos, München 2005, s. 54.

We wszystkich trzech formach otrzymane środki są wolne od podatku. Środki pomostowe przeznaczane są z reguły na zapewnienie podstawowej egzystencji w sytuacji, gdy osoba podejmująca działalność ponosi nakłady na uruchomienie firmy. Finansowanie w tej formie wybierają zwykle osoby, które otrzymują relatywnie wysoki zasiłek dla bezrobotnych, tj. w kwocie 1400 euro miesięcznie i więcej. Wypłata środków z tego tytułu (łącznie za 6 miesięcy) może wynosić 14 406 euro²². Jest to zatem więcej niż kwota możliwych do uzyskania dopłat pieniężnych wynosząca max. 14 400 euro (łącznie za 3 lata). Kwota środków pomostowych zależy od wartości miesięcznego zasiłku, natomiast kwota dopłaty pieniężnej jest taka sama dla wszystkich beneficjentów. Na rys. 3 przedstawiony został schemat dokonywania wyboru pomiędzy środkami pomostowymi a dopłatami pieniężnymi przez osoby bezrobotne.



Rys. 3. Kryteria wyboru wsparcia w formie środków pomostowych lub dopłat pieniężnych w formie *Ich-AG*

Źródło: S. Nickel, *Ich-AG. Wege in die berufliche Selbstständigkeit*, Cornelsen, Berlin 2004, s. 55.

Aby mogły być przyznane środki pomostowe i dopłaty pieniężne, konieczna jest pozytywna ocena przedsięwzięcia przez specjalistów i zapewnienie, że będzie ono kontynuowane w długim okresie. Fachowych ekspertyz dostarczają w tym zakresie: izby przemysłowo-handlowe, izby handlowe, banki,

²² *Ibidem*, s. 33.

doradcy podatkowi, inne zrzeszenia zawodowe (np. izby lekarskie, stowarzyszenia architektów). Aby dokonać fachowej oceny, od wnioskującego wymagane są z reguły następujące dokumenty:

- opis przedsięwzięcia;
- życiorys wnioskującego;
- świadectwa ukończenia szkoły oraz świadectwa pracy jako dowód posiadanych kwalifikacji;
- plan dotyczący zapotrzebowania kapitałowego, finansowania, szacowanych obrotów i oczekiwanej rentowności;
- urzędowe pozwolenia, jeśli są wymagane, aby prowadzić określoną działalność;
- inne dokumenty, np. umowy handlowe²³.

Wymienione wymagania pokazują, że podjęcie działalności gospodarczej przez osobę bezrobotną musi zostać dokładnie opracowane. Otrzymanie środków związane jest z dobrym przygotowaniem przedsięwzięcia. Także w przypadku uposażeń pieniężnych pracownik urzędu pracy zatwierdzający wniosek musi być przekonany o jego powodzeniu. Brak jest jednak w tym zakresie wiążących uregulowań.

4. OCENA WYKORZYSTANIA ŚRODKÓW FEDERALNEGO URZĘDU PRACY W POBUDZANIU OSÓB BEZROBOTNYCH DO PODEJMOWANIA SAMODZIELNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Zgodnie z danymi Federalnego Urzędu Pracy w ostatnich latach wzrosła w Niemczech liczba osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą. Głównym narzędziem tej instytucji były od połowy lat 80. środki pomostowe. Ich rola systematycznie rośnie, czego dowodem jest fakt, że w roku 1986 za ich pomocą wsparto 5,6 tys., podczas gdy w 2002 r. blisko 124 tys. osób bezrobotnych²⁴. W 2003 r. wsparcie w tej formie wzrosło do 157 tys. osób, a wynik ten zwiększyła dodatkowo o 93 tys. wprowadzona w tymże roku dopłata pieniężna (*Ich-AG*), jako nowa forma wspierania bezrobotnych²⁵. Łącznie przy użyciu obydwu form wsparto w 2003 r. blisko

²³ R. Bleiber, *op. cit.*, s. 139.

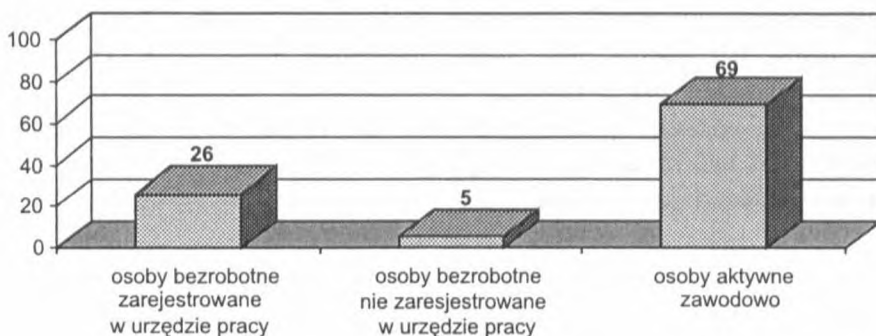
²⁴ N. Lehnert, *Gründungen aus der Arbeitslosigkeit gewinnen an Bedeutung*, Jährliche Analyse von Struktur und Dynamik des Gründungsgeschehens in Deutschland, KfW-Gründungsmonitor 2004, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, März 2004, s. 23.

²⁵ H. Kleinen, E. May-Strobl, O. Suprinovič, H.-J. Wolter, *Ich-AG und Überbrückungsgeld. Eine empirische Analyse von Gründungen aus der Arbeitslosigkeit*, Arbeitspapier 12, IfM-Bonn, Bonn, August 2004, s. 6.

250 tys. osób bezrobotnych. Brak jest natomiast danych dotyczących zaangażowania uposażeń pieniężnych w aktywowanie osób bez pracy. Ich rola w tym procesie jest najprawdopodobniej znikoma.

W roku 2004, zgodnie z danymi Federalnego Urzędu Pracy, 1,430 mln osób założyło nową firmę, z czego 33% (około 472 tys. osób) posiadało wcześniej status bezrobotnego. Z liczby tej około 63% (około 297 tys. osób) skorzystało z pomocy oferowanej przez tę instytucję w formie środków pomostowych i dopłat pieniężnych²⁶.

Z niezależnych badań przeprowadzonych przez KfW-Mittelstandsbank wynika, że blisko 1/3 założycieli nowych firm w Niemczech w 2003 r. była przed podjęciem działalności osobą bezrobotną (por. rys. 4).

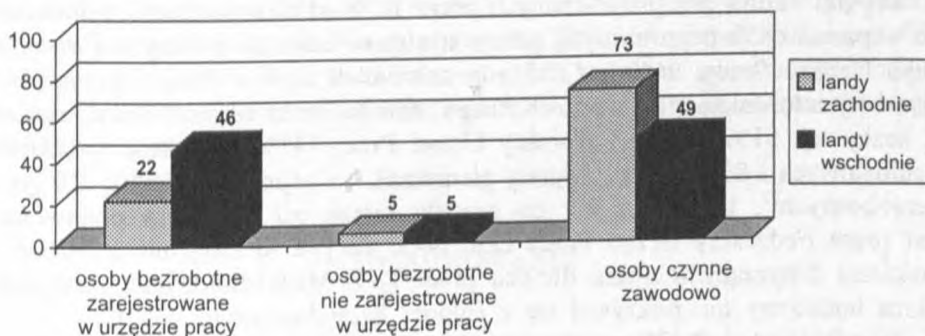


Rys. 4. Udział osób bezrobotnych w grupie założycieli nowych firm w 2003 r. (w %)

Źródło: N. Lehnert, *Gründungen aus der Arbeitslosigkeit gewinnen an Bedeutung, Jährliche Analyse von Struktur und Dynamik des Gründungsgeschehens in Deutschland, KfW-Gründungsmonitor 2004, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, März 2004, s. 23.*

W przypadku różnicowania terytorialnego okazuje się, że odsetek bezrobotnych podejmujących działalność jest większy w landach wschodnich i wynosi 46%, podczas gdy w landach wschodnich 22%. Jednocześnie w landach zachodnich jest zdecydowanie więcej osób, których nie dotknął problem bezrobocia: 73% (por. rys. 5). Wyniki te potwierdzają trudniejszą sytuację rynku pracy w landach wschodnich. Chociaż bezrobocie to obecnie problem w skali całej gospodarki Niemiec, to jednak w landach wschodnich jest on poważniejszy.

²⁶ Ch. Hofmann, P. Tilleßen, V. Zimmermann, *Zahl der Vollerwerbsgründungen stabil – Kleinstgründungen weiter auf dem Vormarsch, Jährliche Analyse von Struktur und Dynamik des Gründungsgeschehens in Deutschland, KfW-Gründungsmonitor 2005, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, Juni 2005, s. 13.*



Rys. 5. Udział osób bezrobotnych w grupie założycieli nowych firm w podziale na landy wschodnie i zachodnie w 2003 r. (w %)

Źródło: N. Lehnert, *Gründungen aus der Arbeitslosigkeit gewinnen an Bedeutung*, Jährliche Analyse von Struktur und Dynamik des Gründungsgeschehens in Deutschland, KfW-Gründungsmonitor 2004, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, März 2004, s. 24.

KfW-Mittelstandsbank analizował także, jak wielu bezrobotnych przed podjęciem działalności korzystało ze wsparcia Federalnego Urzędu Pracy w formie środków pomostowych i dopłat pieniężnych. Otrzymane wyniki wskazują, że większą popularnością cieszą się środki pomostowe: otrzymało je 43% założycieli nowych firm, podczas gdy dopłaty pieniężne zaledwie 8%, najprawdopodobniej z uwagi na krótki czas istnienia tej formy w ofercie (por. tab. 3).

Tabela 3

Ubieganie się o środki pomostowe i dopłaty pieniężne przez osoby bezrobotne w 2003 r. (w %)

Osoby bezrobotne, które:	Forma wsparcia finansowego	
	środki pomostowe	dopłaty pieniężne
otrzymały środki	43	8
złożyły wniosek (w fazie rozpatrywania)	9	—
złożyły wniosek, ale nie otrzymały środków	8	3
nie ubiegały się o środki	40	36
nie ubiegały się o dopłaty pieniężne (otrzymały środki pomostowe)	—	53
Razem	100	100

Źródło: N. Lehnert, *Gründungen aus der Arbeitslosigkeit gewinnen an Bedeutung*, Jährliche Analyse von Struktur und Dynamik des Gründungsgeschehens in Deutschland, KfW-Gründungsmonitor 2004, KfW Bankengruppe, Frankfurt am Main, März 2004, s. 24.

Wyniki badań przeprowadzonych przez KfW-Mittelstandsbank odnośnie do wsparcia osób bezrobotnych pokrywają się w zasadzie z danymi Federalnego Urzędu Pracy: 26% z 1,655 mln założycieli firm w 2003 r. posiadało przed jej założeniem status bezrobotnego. Jest to liczba około 430 tys. osób. Z liczby tej, 51% wsparł Federalny Urząd Pracy (43% w postaci środków pomostowych i 8% poprzez dopłaty pieniężne), co odpowiada liczbie 219 tys. bezrobotnych²⁷. Liczba ta jest co prawda niższa niż ta, która podawana jest przez Federalny Urząd Pracy (250 tys.), ale jest to związane z rozbieżnościami dotyczącymi ujęcia danych przez KfW-Mittelstandsbank (przyjęty okres badawczy nie pokrywał się z rokiem kalendarzowym 2003).

Wyniki badań KfW potwierdzają także, że podejmowanie działalności przez osoby bezrobotne ma znaczny wpływ na powstawanie nowych firm: co trzeci nowy przedsiębiorca miał wcześniej status bezrobotnego. Wpływ poziomu bezrobocia na powstawanie nowych firm widoczny jest wyraźnie, gdy porównane zostaną dane dotyczące landów zachodnich i landów wschodnich, gdzie bezrobocie jest dużo wyższe. W landach wschodnich 53% wszystkich założycieli wywodzi się z bezrobocia, podczas gdy w landach zachodnich tylko 27,8% (w roku 2003 było to odpowiednio: 51,2% i 27,4%)²⁸.

Zgodnie ze statystykami Federalnego Urzędu Pracy beneficjentami dopłat pieniężnych są przeważnie kobiety. W 2004 r. ubiegało się o nie 42% kobiet, podczas gdy o środki pomostowe tylko 25% kobiet. Przyczyną jest z reguły to, iż kwota zasiłku przysługującego bezrobotnym kobietom jest z reguły niższa niż w przypadku mężczyzn. O dopłaty pieniężne ubiegają się także osoby długo pozostające bez pracy oraz potencjalni przedsiębiorcy pragnący prowadzić działalność usługową.

Jak pokazują analizy Instytutu Badań nad Małymi i Średnimi Przedsiębiorstwami w Bonn (IfM-Bonn), motywy beneficjentów środków pomostowych i dopłat pieniężnych, aby założyć własną firmę, są właściwie takie same. Najważniejszym z nich jest wyjście z bezrobocia. Następne w kolejności to motywy ekonomicznej niezależności i samorealizacji. Natomiast motyw większych zarobków jest silniejszy w przypadku beneficjentów *Ich-AG* niż środków pomostowych²⁹.

Ocenia się, że zastosowanie tych dwóch instrumentów w walce z bezrobociem przyczyniło się do swoistego boomu podejmowania działalności gospodarczej. W Niemczech punkt ciężkości oddziaływania w tym zakresie przesunął się jednak w kierunku małych i mikroprzedsiębiorstw. Zjawisko to ma wiele zalet, jego ciemną stroną jest jednak fakt, iż firmy tej wielkości w małym stopniu generują nowe miejsca pracy. Udział przedsiębiorstw

²⁷ N. Lehnert, *op. cit.*, s. 25.

²⁸ Ch. Hofmann, P. Tilleßen, V. Zimmermann, *op. cit.*, s. 13.

²⁹ H. Kleinen, E. May-Strobl, O. Suprinovič, H-J. Wolter, *op. cit.*, s. 15.

jednoosobowych w tej grupie wynosi bowiem blisko 90%³⁰. Pozytywnym efektem jest jednak to, że ze względu na taką liczebność pojawia się wśród tych przedsiębiorstw duża konkurencja, która będzie je zmuszać do podejmowania inwestycji, aby się rozwijać i przetrwać na rynku, a w konsekwencji zwiększać zatrudnienie.

PODSUMOWANIE

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw to ważny element gospodarki rynkowej i gwarant jej rozwoju. Dużym potencjałem dla rozwoju sektora MSP są osoby bezrobotne. W aktywnej polityce rynku pracy w Niemczech wspieranie tej grupy to ważny aspekt działalności instytucji publicznych. Zastosowano tam instrumenty w postaci środków pomostowych i dopłat pieniężnych, które w dużym stopniu zaktywizowały osoby bezrobotne.

Podstawową zaletą tych instrumentów, w porównaniu z kredytami, jest to, że nie muszą być zwracane. Środki pozyskiwane w ich ramach przeznaczone są na zapewnienie warunków egzystencji w początkowym okresie rozruchu firmy. Zapewniają one przedsiębiorcy stabilizację i zachęcają do rozwijania działalności.

W aspekcie polityki rynku pracy minusem tego typu przedsięwzięć jest fakt, że przy użyciu tych form wsparcia powstające przedsiębiorstwa mają w większości formę jednoosobową. Stwarzają zatem małe możliwości na generowanie nowych miejsc pracy i zatrudnienie. Istnieje jednak szansa, że w wyniku zwiększonej konkurencji firmy te będą zmuszone rozwijać się i rozrastać, aby zapewnić sobie i ugruntować pozycję rynkową. Może się to udać przy zastosowaniu wsparcia na kolejnych etapach aktywności gospodarczej i dotyczyć tworzenia przyjaznych warunków prowadzenia działalności i możliwości pozyskania źródeł finansowania.

³⁰ Pressenotiz des IfM-Bonn, *Unternehmensfluktuation: Neuere Trends im Gründungsgeschehen*, Präsentation von Professor Dr. Uschi Backes-Gellner, Vorstand des IfM Bonn, MittelstandsMonitor 2005, s. 2.

*Joanna Fila***FINANCIAL ASPECTS OF THE SUPPORTING POTENTIAL ENTERPRISERS
BY INSTRUMENTS OF THE ACTIVE LABOUR MARKET POLICY**

The article presents the alternative forms of supporting the unemployed persons, which making efforts in order to become self-employed. They are a large potential for the growth of the medium and small enterprises sector. These forms belong to the active labour market policy. Their aim is to secure basic existence unemployed persons, which are making the first steps in the independent economic activity.